

Egunik tristeena

Blue Monday izeneko kontzeptuari buruz aritu dira *Oroimen hysterikoa* podcastean, besteak beste astelehenek duten ospe txarraren inguruan jarduteko.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Egun tristeena hautatzeari buruz hausnartu.
- Ulermen-galderei erantzun.
- Ahoz darabiltzagun makulu-hitzak aztertu.
- Astelehenen ospe txarrari buruzko solasaldia egin.

Adimen artifizialak sortutako irudia

Entzun aurretik

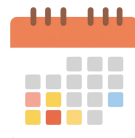
1. Maite ala gorroto?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Zuk astelehenak maite ala gorroto dituzu? Deskribatu astelehenak eta zerrendatu arrazoiak esandakoa justifikatzeko.

BAKARKA

Astelehenak

Gorde argudioak aurrerago egingo duzuen ariketa baterako.

Entzun bitartean

TALDEAN

2. Zer diote podcastean?

Entzun arretaz **Oroimen Histerikoa** podcasta, eta, talde txikian zaudetela, erantzun galderei.

[Oroimen Histerikoa](#)

1. Zer dio hasieran Nagorek astelehenei buruz?
 2. Zer gertatu zen 1979an San Diegon?
 3. Zer iritzi dute Asierrek eta Nagorek aitak alabari egindako opariari buruz?
 4. Zer lotura du gertakari horrek *The Boomtown Rats* taldearekin?
 5. Zergatik dio Asierrek kantuari testuinguru pixka bat falta zaiola ondo ulertzeko? Zer informazio gehituko lioke testuingurua osatzeko? Zer argituko luke edo zer ulertzen lagunduko?
 6. Zer lotura dute Nagorek hasieran astelehenei buruz esandakoak, San Diegon gertatutakoak eta kantuarien errepikak?
- ✱ Erkatu emandako erantzunak talde handian; ondoren, alderatu zuzenketa-orrian jasotakoekin. Erantzun zuzenak 6. orrialdean daude.

TALDEAN

3. Iritzia

Talde txikian zaudetela, erantzun galderei eta eman iritzia. Grabatu jarduna, aurrerago beste jarduera batean erabiliko duzue-eta grabazioa.

1. Zertarako/zergatik uste duzue egin zutela kantua *The Boomtown Rats* taldekoek? (Kantua YouTube bilatu dezakezue, entzuteko).
2. Ezagutzen duzue euskal kanturik horren antzeko gertakari historiko/tragikorik kontatzen duenik? Egin zerrenda bat.
3. Berreskuratu etxean astelehenei buruz lehen ariketan jasotako ideiak, eta partekatu iritzia talde handian: gorroto al dituzu astelehenak? Zergatik/Zergatik ez?

Adimen artifizialak sortutako irudia

- ✱ Talde handian zaudetela, jaso zerrenda bakarrean 2. galderan aipatutako kantu guztiak. Esan zer kantu duzuen gustukoak eta zergatik.

TALDEAN

Entzun ondoren

4. Erreparatu

Elkartu hiruko taldeetan, aztertu arretaz transkripzioa, eta erantzun galderei.

zulmaury-saavedra-SEdFmri-K6E-unsplash

- “**Ba**, Brenda Spencer, Brenda Ann Spencer —badakizu, bi izen jartzea gustatzen zaiela— San Diegon, Estatu Batuetan, Kalifornian, jaio zen..”
- “**Klaro** (noski), **eske** (eske) ez badakizu...”
- “**Bueno**, oso abila ez zela. Sei ordu tiroka, eta bi bakarrik **zeratu**...”
- “Agian erosi zion, **zera**, ferietako eskopeta horietako bat...”

1. Zein uste duzue dela **zera** horren esanahia? Zertarako erabiltzen da hitz hori?
2. Letra lodiz dauden hitzak zertarako erabiltzen dira?
3. Zuen ustez, batez ere zer testuingurutan erabiltzen dira: ahozkoan ala idatzian? Zergatik?
4. Halako hitzak erabiltzen dituzuenean, euskarazkoak ala gaztelerazkoak erabiltzen dituzue batez ere? Zergatik?
5. Entzun arretaz 3. ariketan grabatutakoa, eta bilatu halako makulu-hitzak, jaso zerrenda batean zuek erabilitakoak eta ezagutzen dituzuen beste zenbait.

Partekatu talde handian galderen erantzunak, eta osatu denon artean makulu-hitzen zerrenda. Erantzun zuzenak 6. orrialdean daude.

AHOZKO TESTUETARAKO MAKULUAK

Ahozko testuetan, batez ere testuinguru informalean, etenak gerta daitezke, hiztunak ideiak antolatzeke denbora behar duelako, hitz bat ahora ekarri ezinik dagoelako, zer esan ez dakiela geratu delako, akatsa egin eta zuzendu nahian ari delako... Egoera horietan diskurtsoari eusteko eta ideiak lotzeko erabili ohi dira makulu-hitzak edo diskurtso-markatzaileak; gainera, diskurtsoari naturaltasuna ematen diote. Baina, askotan, erdal makuluak erabiltzen ditu hainbatek: osea, pues, eske, bueno, aber... euskarak bereak dituen arren.

FUNTZIOA

Esan bezala, honako egoeretan erabili ohi dira makuluak:

- **Hitza ahora ekarri ezinda gaudelako, eta haren orde zerbait behar dugulako:** zera...
- **Akatsa egin ondoren berori zuzentzeko astia hartu eta esaldia birformulatzeko:** hau da...
- **Hutsarteak betetzeko eta jarioa ez eteteko** (pentsatzeko denbora behar denean): eeee, mmm, ba(da)...
- **Solaskidearen arreta piztuta** mantentzeko: begira... ulertzen?, badakizu zer?, bai?...
- **Testuari enfasia/indarra emateko:** ... gero!, barren, berriz, bai, ba!, baitez ba! ...
- **Zehaztasun gehiago eman gabe esaldia bukatzeko:** nik zer dakit!, edo dena delakoa..., ez dakit zer eta badakit zer...
- **Solaskidearen berrespena bilatzeko:** Ezta?...
- ...

5. Egunik tristeena

TALDEAN

Elkartu talde txikian eta egin solasaldia. Behar badituzu, saiatu euskarazko makuluak tartekatzen zuen jardunean.

Jarduera hau egiteko 1. orrialdean jasotako argudioak erabil ditzakezu.

Zein da urteko egunik tristeena?

arash-payam-ww9DO6PsTBE-unsplash

Irrati-saio bateko tertulian parte hartzen ari zarete. Gaiak hautsak harrotu ditu sare sozialetan: **Blue Monday** delakoa dela-eta, bidaiak-agentzia batek bidaiak merkeago saltzen ari dira urtarrileko 3. astelehenean, eguna eramangarriagoa izan dadin. Zuek, herritar gisa, fenomeno horri buruzko solasaldia egingo duzue.

Blue Monday Ipar hemisferioan, urtero, urtarrileko astelehen batek (gehienetan, hirugarrenak) jasotzen duen izendapena da, eta urteko egunik etsigarrientzat jotzen da. Kontzeptua lehenbizikoz britainiar bidaiak-agentzia batek argitaratu zuen, eta ekuazio bat erabiliz ondorioztatutako data zehatz bat omen da. Dena den, horrek guztiak ez omen du oinarri zientifikorik, eta, beste asko bezala (San Valentín, Amaren Eguna, Aitaren Eguna...), egun hori (bidaiak) saltzeko sortu zuten, kasu honetan egin duten bezala.

Eman **gaiari buruzko iritzia irriti-tertulian:**

- Zein izango litzateke zure ustez urteko egunik tristeena? Zergatik?
- Egunik tristeena astelehena izango litzateke? Zergatik?
- Zerk du eragina gure aldatzean?
- Beharrezko ikusten duzue triste gaudela esateko egun bat izendatzea?
- Zer iritzi duzu **Blue Monday-ari** buruz? Amu komertziala izateaz harago, egiten al du ekarpenik?
- Ondo al deritzozue **Blue Monday** bezalako egunak asmatu eta ospatzeari?

Feedbacka irakasleak emango dizu.

ERANTZUNAK

2. Zer diote podcastean?

1. Zer dio hasieran Nagorek astelehenei buruz?

Norbaitek pentsarazi nahi digula astelehenak ez ditugula gustuko.

2. Zer gertatu zen 1979an San Diegon?

16 urteko neska gazte bat etxeko leihotik tiroka hasi zen; eskola bateko zuzendaria eta atezaina hil zituen, eta zenbait haur eta poliziaren bat zauritu.

3. Zer iritzi dute Asierrek eta Nagorek aitzak alabari egindako opariari buruz?

Ez zaie oso egokia iruditu, baina hori ironiaz adierazi dute.

4. Zer lotura du gertakari horrek The Boomtown Rats taldearekin?

Taldeak gertakari horri buruzko kantu bat egin zuen, *I don't like Mondays* izeneko.

5. Zergatik dio Asierrek kantuari testuinguru pixka bat falta zaiola ondo ulertzeko? Zer informazio gehituko lioke testuingurua osatzeko? Zer argituko luke edo zer ulertzen lagunduko?

Asierrek dio kantuarien errepikari testuingurua falta zaiola ondo ulertzeko zer gertatu zen, eta berak haxe proposatzen du: "Ez zaizkit astelehenak gustatzen, eguna animatzeko egin dut, eta estatubatuarra naiz", hori gehituta uler dezakegulako nola izan dezakeen eskura 16 urteko gazte batek eraso-fusil bat eta nola gertatu zen tragedia hori; AEBn ia edozeinek nahiko erraz eskura dezakeelako arma bat.

6. Zer lotura dute Nagorek hasieran astelehenei buruz esandakoak, San Diegon gertatutakoak eta kantuarien errepikak?

Bada, neskari galdetu ziotenean ea zergatik aritu zen tiroka, berak zera esan zuen: "Ez zaizkit astelehenak gustatzen, eguna animatzeko egin dut". Horregatik, The Boomtown Rats taldekoek izenburu hori jarri zioten kantuari: *I don't like Mondays*, eta, horregatik, horri aipamena eginez hasi du podcasta Nagorek.

4. Erreparatu

1. Zein uste duzue dela zera horren esanahia? Zertarako erabiltzen da hitz hori?

Ez du esanahi berezirik, beste edozein hitz edo aditz ordeztu du, hura ahaztu dugunean edo adierazi nahi ez dugunean; komodinarekin antzekoa da.

2. Letra lodiz dauden hitzak zertarako erabiltzen dira?

Hitza ahaztu egin ez bada gaudelako, eta haren ordeztu behar dugulako; akatsa egin ondoren berori zuzentzeko astia hartu eta esaldia birformulatzeko; hutsarteak betetzeko eta jarria ez eteteko (pentsatzeko denbora behar denean); solaskidearen arreta piztuta mantentzeko; testuari enfasia/indarra emateko; zehaztasun gehiago eman gabe esaldia bukatzeko; solaskidearen berrespena bilatzeko...

3. Zuen ustez, batez ere zer testuingurutan erabiltzen dira: ahozkoan ala idatzian? Zergatik?

Ahozkoan eta, batez ere, testuinguru informalean.

TRANSKRIPZIOA

Nagore Irazustabarrena: Beraz, norbaitek, norbaitzuek konbentzitu nahi gaituzte astelehenak ez zaizkigula gustatzen...

Axier Lopez: Triste nahi gaituzte, e.

Nagore Irazustabarrena: Bai, bai; baina, gero, norbaitek astelehenak gustatzen ez zaizkiola adierazten baldin badu garbi —esan behar da, nahiko modu erradikal eta bortitzean, baina—, zigortu egiten dute. Eta hori geratu zitzaion, eta gertatzen ari zaio oraindik, Brenda Spencer-i.

Axier Lopez: Eta hori zein da?

Nagore Irazustabarrena: Ba, Brenda Spencer, Brenda Ann Spencer —badakizu, bi izen jartzea gustatzen zaiela— San Diegon, Estatu Batuetan, Kalifornian, jaio zen, 1962ko apirilaren 3an, eta, 16 urte zituela, 1979ko urtarrilaren 29an, astelehena zen, Ruger 10/22 fusil semi-automatikoa (erdiautomatikoa), mira teleskopikoduna eta 500 munizio hartu zituen —esan beharra dago hori izan zela aitak 1978ko eguberrietan oparitu ziona—...

Axier Lopez: Klaro (noski), eske (eske) ez badakizu...

Nagore Irazustabarrena: ... oso opari egokia 15 urteko neska batentzat.

Axier Lopez: Ez zuen jakingo zer oparitu, dena izango zuen.

Nagore Irazustabarrena: Benga, ba, asaltoko fusil bat (eraso-fusila). Bai. Eta... eta etxeko leihotik tiroka hasi zen parean zegoen eskolara, ez? Parean zeukan Cleveland Elementary School, eta sei ordu eman zituen, ba, tiroka.

Axier Lopez: Sei ordu eman zituen tiroka?

Nagore Irazustabarrena: Bai, bai.

Axier Lopez: Ondo!

Nagore Irazustabarrena: Bat, gero bestea... hola. Eta eskolako zuzendaria hil zuen, Burton Wragg izenekoa, eta Mike Suchar atezaina ere hil zuen, eta zortzi haur eta polizia bat ere zauritu zituen. Bai, ikusi dizut, horrela, keinu bat esan duzu: "Pena, polizia aurreko zerrendan ez egotea".

Axier Lopez: Ez, ez, ez, ez, ez, ez, ez zen... Bueno, oso abila ez zela. Sei ordu tiroka, eta bi bakarrik zeratu...

Nagore Irazustabarrena: Eta mira teleskopikoduna zeukan.

Axier Lopez: Gainera.

Nagore Irazustabarrena: Bai, bai.

Axier Lopez: Agian erosi zion, zera, ferietako eskopeta horietako bat.

Nagore Irazustabarrena: Bai, eta pentsatzekoa da bai zuzendaria eta bai atezaina handiagoak zirela, ez?, eta, zorionez, haur txikiekin ez zuela hainbesteko... zailagoa da harrapatzen-eta. Bueno, kontua da, atxiloketa... atxilotu zutenean, tiroketaren arrazoiak galdetu zioten, eta berak haxe erantzun zuen: “Ez zaizkit astelehenak gustatzen, eguna animatzeko egin dut”.

Axier Lopez: Agian, zintzoa izan zen.

Abestia:

And daddy doesn't understand it
 He always said she was good as gold.
 And he can see no reasons
 'cause there are no reasons
 What reason do you need to be shown?
 (Tell me why) I don't like Mondays
 (Tell me why) I don't like Mondays
 (Tell me why) I don't like Mondays
 I wanna shoot, ooh
 The whole day down.

*Aitak ez du ulertzen
 Beti esaten zuen alaba aingeru bat zela
 Eta ez du arrazoirik ikusten
 Ez dagoelako arrazoirik
 Zer arrazoi eman behar da?
 (Esan zergatik) Niri ez zaizkit astelehenak
 gustatzen

 Tiro egin nahi dut
 Egun osoan zehar*

Nagore Irazustabarrena: Abesti hau nahiko ezaguna da. The Boomtown Rats taldearen abesti ezagunena nik uste dut izango dela. Eta taldeak propio egin zuen abestia Spencerrek egindakoa kontatzeko.

Axier Lopez: Klaro, falta zen hor, agian, testuinguru pixka bat esaldiaren amaieran, ez? “Ez zaizkit astelehenak gustatzen, eguna animatzeko egin dut, eta estatubatuarra naiz”.

Nagore Irazustabarrena: Bai.

Axier Lopez: Ez? Agian, horrela hobeto ulertzen da.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Modu erradikal eta bortitzean. Muturreko indarkeria erabilita.

Sei ordu eman zituen. Sei orduz aritu zen.

Zintzoa izan zen. Egia hutsa esan zuen.